

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ» (Слов'янськ-Дніпро, Україна)

ІНСТИТУТ ЛИТОВСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ФОЛЬКЛОРУ (Вільнюс, Литва)

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ (Харків, Україна)

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО (Мелітополь-Запоріжжя, Україна)

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЕДКЕМП УКРАЇНА» (Харків, Україна)

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

edcamp
UKRAINE

СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНА КУЛЬТУРА УЧАСНИКІВ І УЧАСНИЦЬ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

ЗБІРНИК ТЕЗ

Міжнародної
науково-практичної
конференції

4 червня 2025

Слов'янськ-Дніпро

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ДОНБАСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
(Слов'янськ-Дніпро, Україна)
ІНСТИТУТ ЛИТОВСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ І ФОЛЬКЛОРУ (Вільнюс, Литва)
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ХАРКІВСЬКА ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНА
АКАДЕМІЯ» ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ (Харків, Україна)
МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО (Мелітополь-Запоріжжя, Україна)
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ «ЕДКЕМП УКРАЇНА» (Харків, Україна)**

ЗБІРНИК ТЕЗ

***Міжнародної науково-практичної конференції
«СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНА КУЛЬТУРА УЧАСНИКІВ І УЧАСНИЦЬ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ»***

4 червня 2025 року

**Слов'янськ–Дніпро
2025**

УДК 37.015.31:316.61:159.942

С70

Соціально-емоційна культура учасників і учасниць освітнього процесу : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції (4 червня 2025 р.) / за заг. ред. Т. Євтухової. — Слов'янськ–Дніпро : ДВНЗ «ДДПУ». 2025. — 137 с.

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Катерина
ЮР'ЄВА	– докторка педагогічних наук, професорка, професорка кафедри музичного мистецтва, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
Владислав
ДИЧКО	– доктор біологічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, завідувач кафедри фізичної терапії, фізичного виховання, спорту та біології, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Тетяна
ЄВТУХОВА	– завідувачка кафедри природничих та мистецьких дисциплін, кандидатка педагогічних наук, доцентка, ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Галина
ПШЕНІЧКІНА	– докторка гуманітарних наук (етнологія), старша наукова співробітниця Відділу фольклорного архіву Інституту литовської літератури і фольклору, доцентка Дніпровської академії музики
Вікторія
ГРИНЬКО	– докторка педагогічних наук, професорка кафедри природничих та мистецьких дисциплін ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
Ольга
РАССКАЗОВА	– керівниця Лабораторії соціально-емоційного навчання ГО «ЕдКемп Україна», докторка педагогічних наук, професорка кафедри соціальної роботи Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
Маргарита
ВОРОВКА	– докторка педагогічних наук, професорка кафедри освітології та педагогіки мистецтва Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Подані у збірнику матеріали виступів учасників і учасниць Міжнародної науково-практичної конференції «Соціально-емоційна культура учасників і учасниць освітнього процесу», яка відбулася 4 червня 2025 року в онлайн-форматі, висвітлюють концептуальні засади розробки програм та інструментів соціально-емоційного навчання і його інтеграцію в освітні програми закладів освіти України; розкривають мистецтво як ресурс психосоціального благополуччя дітей і педагогів.

Призначено для науковців/-иць, науково-педагогічних, педагогічних працівників/-иць, здобувачів/-ок вищої освіти, працівників/-иць соціальної та мистецької галузей.

За достовірність інформації, цитат, посилань на літературні джерела та вживання власних імен відповідальні автори публікацій.

Рекомендовано Вченою радою Державного вищого навчального закладу
«Донбаський державний педагогічний університет»
Протокол № 10 від «30» червня 2025 р.

© Кафедра природничих та мистецьких дисциплін, 2025
©ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», 2025

ЗМІСТ

Напрямок 1. Концептуальні засади розробки програм та інструментів соціально-емоційного навчання

<i>Андрєєва Марія, Шатохін В'ячеслав.</i> Можливості впровадження соціально-емоційного навчання в закладах вищої освіти в умовах інклюзивного суспільства	7
<i>Волошина Оксана, Панюк Ксенія.</i> Соціально-емоційне навчання як чинник формування емоційного інтелекту майбутнього вчителя.....	11
<i>Гринько Вікторія.</i> Соціально-емоційне навчання в цифрову епоху.....	13
<i>Жулінська Ганна.</i> Соціально-емоційне навчання (SEL) як інструмент запобігання булінгу в освітньому середовищі.....	15
<i>Кожевнікова Алла, Тихонова Ольга.</i> Роль здоров'язбережувальних технологій та соціально-емоційної культури в процесі розвитку особистості учня.....	18
<i>Кожевнікова Алла.</i> Соціально-емоційна культура як ключовий компонент соціально-емоційного навчання особистості майбутнього педагога в умовах війни.....	20
<i>Краснолобова Ірина, Чернецька Юлія.</i> Соціально-емоційне навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів як інструмент протидії гендерно-зумовленому насильству.....	22
<i>Лобачова Ірина.</i> Інтеграція емоційного інтелекту в освітній процес здобувачів початкової освіти.....	24
<i>Мільчевська Ганна.</i> Педагогічні умови ефективного використання ігрового матеріалу як засобу інтелектуального розвитку дитини дошкільного віку.....	25
<i>Нетребя Марина, Хаджинова Ірина.</i> Специфіка організації медіаосвіти в закладах освіти в контексті соціально-емоційного навчання.....	28
<i>Рассказова Ольга, Елькін Олександр.</i> Дослідження TALIS 2024–2026 як інструмент розвитку освітньої політики України.....	30
<i>Рисюкова Аліна, Сіляк Олександра.</i> Соціально-емоційна компетентність вчительства як чинник освітньої мотивації учнівства початкової школи.....	33

Напрямок 2. Досвід інтеграції соціально-емоційного навчання в освітні програми закладів освіти України

<i>Башмакова Наталія.</i> Дисципліна «клас ансамблю» в контексті реалізації соціально-емоційного навчання в музичних закладах вищої освіти.....	35
<i>Бельдій Алла.</i> Роль соціально-емоційного та етичного навчання у професійній підготовці медичних сестер.....	37
<i>Білобров Оксана.</i> Соціально-емоційні навички як інструмент для ефективного формування компетентностей учнівства.....	39
<i>Бунчук Оксана, Михальчук Микола, Завгородній Микола.</i> Особистісні якості як інтегральна характеристика готовності випускника зов до майбутньої професійної діяльності.....	41
<i>Гришко Світлана, Непша Олександр.</i> Формування досвіду емоційно-ціннісного ставлення до світу через вивчення географії в умовах нової української школи.....	43
<i>Гурська Ольга, Мироненко Леонід.</i> Упровадження соціально-емоційного навчання в українських школах: виклики, досвід, перспективи.....	46
<i>Жейнов Сергій.</i> Значення проєктної діяльності у процесі навчання учнів 5–6 класів.....	49
<i>Жмуренко Ольга.</i> Соціально-емоційне навчання на уроках математики в умовах НУШ.....	51

Зеленюк Альона, Жейнова Світлана. Гендерне виховання дітей дошкільного віку засобами сюжетно-рольових ігор.....	54
Кашилаков Олександр. Програмний формат «місток»: досвід реалізації проекту «Підтримка дітей та молоді через соціально-емоційну освітню діяльність.....	56
Куницька Анастасія, Жейнова Світлана. Роль гри у трудовому вихованні дітей дошкільного віку.....	58
Лавка Анасія, Барда Світлана. Роль сім'ї та школи у формуванні соціально-емоційних навичок в учнів молодшого шкільного віку.....	60
Левіт Дмитро. Музично-сценічні практики у закладах вищої освіти: розвиток soft skills через проєктну діяльність.....	62
Петренко Аліна. Формування психологічної стійкості у дітей через інтеграцію мистецтва в освітній процес.....	64
Печенева Вікторія, Пучков Ігор. Креативна математика і розвиток емоційного інтелекту молодших школярів.....	67
Пістряк Світлана. Тренінгові вправи як ефективний засіб розвитку емоційного інтелекту учнів молодшої школи.....	69
Пристинський Володимир, Пристинська Тетяна. Формування соціально-емоційних навичок у процесі фізичного виховання учнівської молоді	71
Хващевська Ольга. Інтеграція соціально-емоційного навчання в читацьку діяльність здобувачів початкової освіти.....	74
Ябурова Ганна. Використання візуальних матеріалів як інструменту соціально-емоційного навчання на уроках англійської мови в початковій школі.....	78

Напрямок 3. Мистецтво як ресурс психосоціального благополуччя дітей і педагогів

Гранат Анастасія. Мистецтво як мова любові і патріотизму до батьківщини.....	82
Гусак Наталія. Мистецтво як інструмент подолання стресу в шкільному середовищі.....	84
Євтухова Тетяна, Осипова Наталія. Творчість як ресурс психосоціальної підтримки українок-вимушених переселенок: досвід участі у фольклорному колективі в Литві.....	86
Ланіна Тетяна. Пісня як дзеркало внутрішнього стану: вокальна діагностика емоційної сфери.....	89
Левіт Дмитро. Артрежисюра шкільного свята: між естетикою, терапією і педагогікою.....	91
Молчанова Карина, Лупаренко Світлана. Інтеграція музикотерапії в освітній процес.....	94
Переверзєва Олена. Музичне мистецтво у структурі здоров'язберігаючих технологій в освітньому процесі.....	96
Пшенічкіна Галина. Український фольклор у Литві: співочі практики вимушених емігрантів та етнічних литовців.....	100
Федоренко Ольга. Емоційна культура викладача як запорука творчої та продуктивної атмосфери на уроках вокалу.....	103
Філіппова Олена, Зубченко Олександр. Ютуб як чинник первинної соціалізації дітей старшого шкільного віку.....	106
Чугай Сергій. Терапевтичний потенціал музики як ресурс соціально-емоційного благополуччя здобувачів освіти.....	108
Юр'єва Катерина, Соколова Алла. Ранковий спів як інструмент соціально-емоційного навчання: досвід данської школи.....	111

Напрямок 4. Стратегії та програми для навчання майбутнього вчительства методикам соціально-емоційного навчання

Батура Даріна. Вправи на розвиток емоційної компетентності вчителів початкових класів.....	116
Волкова Катерина, Печериця Наталія. Інтеграція соціально-емоційного навчання в освітні програми закладів вищої освіти як стратегія підтримки ментального здоров'я здобувачів/ок вищої освіти.....	118
Давидюк Марина. Досвід впровадження практик соціально-емоційного навчання в професійну підготовку майбутніх учителів (на прикладі педагогічних ЗВО м. Вінниці).....	121
Кабанова Дар'я. Інноваційні підходи до розвитку м'яких навичок у підготовці майбутніх учителів.....	124
Митяй Богдан. Розвиток соціально-емоційної компетентності майбутніх учителів англійської мови.....	126
Нємцева Наталія. Соціально-емоційне навчання як невід'ємний елемент професійної підготовки вчителя нової української школи.....	128
Плахотський Олександр. Застосування цифрових платформ і віртуальних середовищ у формуванні художньо-естетичних компетентностей у майбутнього вчительства.....	130
Чен Чже. Місце соціально-емоційних навичок у громадянській компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти Китаю.....	133
Чухрій Влада, Хаджинова Ірина. Цифрові інструменти підтримки емоційного благополуччя майбутніх учителів.....	134

2. Вибрані матеріали міжнародної програми з формування м'яких навичок СЕЕ-навчання / за заг. ред. О. Елькіна, О. Масалітіної, Я. Фюрста. Харків: Дім реклами, 2019. Спеціально для П'ятої національної (не)конференції для шкільних педагогів EdCamp Ukraine 2019. URL: <https://is.gd/ZVAcoL> (дата звернення: 29.04.2025).
3. Звіт Організації економічного співробітництва та розвитку (OECD) <https://www.oecd.org/education/beyond-academic-learning-92a11084-en.htm> (дата звернення: 29.04.2025).
4. CASEL. (2020). Core SEL Competencies. Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. <https://casel.org/what-is-sel/> (дата звернення: 29.04.2025).
5. Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82 (1), 405–432. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2010.01564.x> (дата звернення: 29.04.2025).
6. UNESCO «Education for Sustainable Development: A Roadmap» <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374802> (дата звернення: 29.04.2025).
7. Yang C., Chan M.-K., Ma T.-L. School-wide social emotional learning (SEL) and bullying victimization: Moderating role of school climate in elementary, middle, and high schools. *Journal of School Psychology*. 2020;82:49–69.
8. Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C., & Walberg, H. J. (2004). *Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?* Teachers College Press. URL: <https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2159290> (дата звернення: 29.04.2025).

РОЛЬ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ В ПРОЦЕСІ РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ

*Алла КОЖЕВНИКОВА, доцентка
кафедри освітології та педагогіки мистецтва
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького, Україна*

*Ольга ТИХОНОВА, здобувачка
другого (магістерського) рівня вищої освіти,
М714-сп групи, спеціальність 011 Освітні,
педагогічні науки, ОП «Педагогіка вищої школи»
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького, Україна*

В Україні із-за повномасштабного вторгнення російської федерації, ставлення до здоров'я та психологічного благополуччя стає дедалі актуальнішим, а питання здоров'язбережувальних технологій та соціально-емоційної культури набуває особливого значення. В освітньому процесі формування особистості учня залежить не лише від академічних знань, а й від здатності адаптуватися до змін, підтримувати психоемоційний баланс та зберігати фізичне здоров'я.

Соціально-емоційна культура особистості та соціально-емоційне навчання стало предметом досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Серед українських дослідників, які присвятили увагу цій темі, можна виділити Л. Гриневич, Т. Дроожину, О. Елькіна, Т. Євтухову, Л. Кондрашова, О. Марущенка,

Л. Михайленко, О. Рассказову та ін. У міжнародному науковому середовищі вивчення компетентностей та м'яких навичок, що є основою соціально-емоційного навчання, здійснювали Р. Вайсберг, Т. Гуллотте, П. Даунс, Н. Дужик, К. Колін, Дж. Махоні, В. Кавіоні та інші.

Специфіці здоров'язбережувальні технологій присвячені роботи українських та закордонних дослідників: О. Антонова, О. Ващенко, М. Гончаренко, А. Дерябіна, О. Дубагай, Е. Жигульова, М. Крива, Ю. Лозинська, С. Лупаренко, С. Люленко, Н. Макаренко, А. Михальський, Ю. Михальська, Н. Опара, Л. Романенко, М. Смирнов, С. Стеблюк та ін.

Ми погоджуємося із М. Гончаренко та С. Лупаренко, що здоров'язбережувальні технології – послідовна сукупність педагогічних та дидактичних прийомів, форм, засобів та методів, спрямованих на побудову психологічно комфортного освітнього середовища, що сприяє формуванню здорової компетентної особистості [2, с. 32], а науковиця А. Дерябіна розкриває специфіку зазначеного виду технологій як систему заходів, що містить взаємозв'язок і взаємодію усіх факторів освітнього середовища, спрямованих на збереження здоров'я дитини на всіх етапах її навчання та розвитку [2, с. 7].

А. Шашенкова окреслює, що розвинена соціально-емоційна компетентність допомагає розуміти та сприймати почуття учнів, реагувати на їхні потреби, управляти емоціями учнів із користю для них, сприяти їхньому емоційному розвитку, ініціювати їхнє емоційне просування та значні зміни в майбутньому тощо. Безперечним є те, що вчитель з високим рівнем соціоемоційної компетентності здійснює фасилітуючий вплив на соціально-емоційна компетентність своїх учнів [3, с. 218].

Так, соціально-емоційна компетентність є складовою соціально-емоційної культури особистості. Компетентність відображає здатність людини застосовувати знання та навички у сфері емоційної регуляції, комунікації, співпраці та прийняття відповідальних рішень. Вона містить такі елементи, як емпатія, саморегуляція, соціальна взаємодія та навички конструктивного вирішення конфліктів.

А поняття «соціально-емоційна культура», у свою чергу, є ширшим поняттям, що охоплює не лише рівень індивідуальної компетентності, а й загальні цінності, норми та традиції, які визначають соціальну поведінку та емоційний клімат у суспільстві. Тобто компетентність є практичним проявом культури на рівні окремої особистості й соціально-емоційна культура формує середовище для розвитку компетентності, а компетентність, у свою чергу, зміцнює та підтримує соціально-емоційну культуру. Таким чином, це є двосторонній зв'язок, який сприяє гармонійному розвитку особистості та суспільства.

Отже, здоров'язбережувальні технології відіграють ключову роль у створенні сприятливого навчального середовища, де фізичне та емоційне благополуччя учня є пріоритетом. Вони охоплюють методи, спрямовані на зменшення стресу, підтримку здорового способу життя та формування навичок саморегуляції. У той же час, розвиток соціально-емоційної культури сприяє вихованню відповідальності, емпатії та ефективної комунікації, що позитивно впливає на соціальну інтеграцію та академічні досягнення учнів.

Поєднання сучасних здоров'язбережувальних технологій із розвитком соціально-емоційної культури створює потужну основу для гармонійного розвитку особистості учня. Це дозволяє не лише ефективно адаптуватися до викликів сучасного суспільства, а й активно формувати власну освітню та життєву траєкторію. Таким

чином, інтеграція цих аспектів у навчальний процес є необхідною умовою для виховання фізично, емоційно та соціально здорової особистості.

Література

1. Гончаренко М. С., Лупаренко С. Є. Поняття «валеопедагогіка» та «педагогічна валеологія» у психолого-педагогічній літературі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: науковий журнал. 2010. № 3 (5). С. 30–38.
2. Дерябіна А. К. Активізація мозкової діяльності засобами здоров'язбережувальних технологій на уроках у початковій школі: метод. посібн. Кременчук, 2022. 60 с. URL: <https://surl.li/xmwmds> (дата звернення: 30.05.2025).
3. Шашенкова А. О. Соціо-емоційна компетентність як особливий педагогічний ресурс. *Сучасні концепції викладання природничих дисциплін в медичних освітніх закладах*: XIV міжрегіон. наук.-методич. інтернет-конф., м. Харків, 14–15 грудня 2021 р. Харків, 2021. С. 218–219. URL: <https://surl.li/xzztvt> (дата звернення: 30.05.2025).

СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНА КУЛЬТУРА ЯК КЛЮЧОВИЙ КОМПОНЕНТ СОЦІАЛЬНО-ЕМОЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА В УМОВАХ ВІЙНИ

*Алла КОЖЕВНИКОВА, доцентка
кафедри освітології та педагогіки мистецтва
Мелітопольського державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького, Україна*

Сьогодні, коли, на жаль, для України війна стала суворою реальністю, питання соціально-емоційного навчання набуває особливого значення. Адже майбутні педагоги – це не просто носії знань, а й ментори, тьютори, вихователі, здатні формувати особистість учня, підтримувати його емоційний стан та допомагати адаптуватися до складних життєвих обставин.

Соціально-емоційна культура педагога є ключовим компонентом цього процесу, бо саме вона сприяє ефективній комунікації, розвитку емпатії та формуванню стійкості до стресу. В умовах війни ця культура набуває ще більшої ваги: педагоги повинні не лише навчати, а й бути опорою для своїх учнів, допомагати їм справлятися з труднощами та знаходити мотивацію до навчання.

Соціально-емоційне навчання досліджували вітчизняні вчені Л. Гриневич, О. Глоба, В. Гринько, Т. Дрожина, О. Елькін, Т. Євтухова, О. Марущенко, Л. Михайленко, В. Панченко, О. Рассказова, А. Філіпової та закордонні – Р. Вайсберг, Т. Гуллотте, Н. Дужик, Дж. Дурлак, К. Домітровіч, К. Колін, Дж. Махоні, Дж. Дурлака, П. Бартоло, В. Кавіоні, які займалися вивченням компетентностей та м'яких навичок, покладених в основу соціально-емоційного навчання. А специфіку соціально-емоційної культури особистості в своїх дослідженнях розкривали Л. Кондрашова, Л. Сбітнєва, В. Семке, Л. Соколова, М. Телешевська, О. Чебикін та ін.

Соціально-емоційне та етичне навчання в Україні здійснює громадська організація «ЕдКемп Україна» в межах загальнонаціонального шкільного експерименту за участі Інституту модернізації змісту освіти, Інституту проблем виховання Національної академії педагогічних наук України та за підтримки GIZ Civil Peace Service Ukraine (Громадська служба миру – GIZ Україна) [4].